

NAUPORTUS

Anton Brlan, Mestna knjižnica Ljubljana

NASTANEK NASELJA IN NJEGOV POMEN

Nauportus, kjer danes leži mesto Vrhnika, je nastal s prihodom Rimljanov na slovensko ozemlje. Naselbina je na tem območju obstajala že v preteklosti, saj zgodovinar Strabon piše, da so to področje naseljevali Tavriski. Staro keltsko pleme, ki najverjetneje izhaja iz Galije, se je čez Alpe preselilo v naše kraje skupaj s plemenom Bojev in poselilo področje vse tja do Panonske nižine. V stiku z Rimljani so se postopno romanizirali, vendar pa romanizacija ni potekala mirno. Tavriski so bili uporno pleme, ki je skrbno varovalo najdišče zlata na tem področju, njihove težnje po obvladovanju severnoitalijanskega, predvsem vzhodnega prostora, pa so sprožile buren rimski odgovor. Rimljani so leta 181. pr. n. št. ustanovili utrdbo Aquileia, danes Oglej, ki pa je pozneje predstavljala pomembno izhodišče trgovskih poti proti vzhodu. Aquileia je vzpostavila stike z zalednimi, še neosvojenimi področji poznejših provinc Norika in Panonije, obenem pa je kot eno pomembnejših središč Cisalpinske Galije odigrala odločilno vlogo pri romanizaciji našega ozemlja. Noriško kraljestvo, kateremu so nekoč pripadali tudi naši kraji, je z Rimom redno vzdrževalo prijateljske odnose, kar pa ne moremo reči za Tavriske. Med Noriki in Rimljani je vladal dogovor v obliki hospitium publicum, Tavriski pa so se zapletli v številne vojaške spopade z Rimljani. Z napadi na Italike, ki so na tem področju iskali zlato, so izzvali rimski kazenski vojaški pohod pod poveljstvom Gaja Sempronija Tuditana.

Leta 129 pr. n. št. je Tuditan dokončno porazil Tavriske, ki so prešli pod oblast noriških kraljev. To obdobje predstavlja pomemben mejnik v razvoju Nauportusa, ki je s prihodom Rimljanov naselbino spremenil v pomembno postojanko na poti med Aquileio in vzhodom. Zaradi pomembne geostrateške lege je razumljivo, da si ga je želelo prilastiti vsako močno ljudstvo. Rimljani so z Nauportusom pridobili pomemben nadzor nad trgovsko potjo, ki je vodila od Aquileje ali pa iz Tergeste čez Okro, kot so tedaj imenovali prehod pod Nanosom. Pot čez Okro, ki je nujno vodila čez Nauportus, je bila najlažja komunikacija med Balkanom in Italijo. Številne trgovske karavane, ki so želele priti iz severne Italije do Petovione in dlje na sever, ali pa bolj proti vzhodu, niso mogle mimo Nauportusa. Ključni položaj tega rimskega vicusa ugotavlja že zgodovinar Strabon. Kdor je imel v posesti Nauportus, ni imel le velikih ekonomskih dobičkov ter monopol nad cestnim in rečnim prometom, temveč tudi politično premoč.

Natančnega datuma nastanka Nauportusa ne vemo, je pa naselbina najverjetneje obstajala že pred Cezarjevim prokonzulatom v Cisalpinski Galiji. Domnevamo lahko, da je šlo za rimsko enklavo na ozemlju, ki še ni bilo priključeno rimski državi.

Prazgodovina Nauportusa je tesno povezana z legendo o povratku Argonavtov. Če zgodovinar Strabon Nauportus v svoji 7. in 4. knjigi omenja predvsem v povezavi s trgovsko potjo med severno Italijo in Balkanom, pa Plinij starejši v svoji 3. knjigi *Naturalis Historia* naselbino omenja kot kraj postanka grških mitoloških junakov. Naj spomnimo, da legenda govori o junakih, ki so pod Jazonovim vodstvom odpluli v Kolhido, da bi dobili nazaj zlato runo. O povratku junakov kroži več različic, Plinijeva pa govori o poti od Donave po Savi in Ljubljanici ter čez Kras mimo Nauportusa do Jadranskega morja.

Stara trgovska pot je bila v preteklosti znana tudi kot jantarna cesta, po kateri je že od pozne bronaste dobe ok. 7. st. pr. n. št. pa vse do 5. st. n. št. potekalo trgovanje z jantarjem. Nauportus je odigral vlogo pomembne trgovske postojanke, saj so blago iz Aquileje vozili do sem, nato pa z ladjami po Ljubljanici in Savi vse do Donave. V času rimskih osvajanj našega ozemlja in prodora proti vzhodu, so se preko Nauportusa oskrbovale tudi rimske legije, zato mu lahko pripisujemo velik pomen še v povezavi z rimsko vojaško logistiko.

Naselbina je v okviru rimskega cesarstva dobila status *vicusa* – rimske vasi, ki pa je lahko imela več pomenov. Tako se je lahko npr. imenoval mestni predel ali ulica v mestu, naziv pa je pomenil predvsem vas in sicer naselje, v katerem so bila poslopja zgrajena blizu skupaj. Za razliko od *vicusa* je *pagus* predstavljal večjo vaško skupnost, sestavljeno iz zaselkov in kmetij, razkropljenih daleč naokoli. Vicus je ob uspešnem razvoju lahko postal celo manjše mesto in takšno je bilo po arheoloških odkritjih in zgodovinskih pričevanjih tudi Nauportus.

Ime naselbine pa še danes med znanstveniki nima enotne razlage. Nauportus se je najverjetneje imenovala tudi reka Ljubljanica, korenine imena pa bi lahko bile venetske ali ilirske. Zgodovinar Strabon vpeljuje latinsko obliko imena, ki je grško obarvana, sicer pa obstaja nekaj razlag imena Nauportus. K. Oštir je v prvi polovici 20. st. ime povezoval z iberskim »nava« - nižavo obdano z gorami. Prepričljiva je tudi razlaga, ki ime povezuje z dvema indoevropskima korenoma »nau-s«- ladja in »prt«-brod. Kalabrijsko mestece Nauna in naš Nauportus bi lahko dokazovala, da je bila tudi v ilirščini beseda ladja tvorjena iz indoevropskega korena. Horvatova navaja, da je P. Kretschmer ime povezoval z umbrijsko besedo portus, ki je v prvotnem pomenu uporabljen za pot za ladje, dohod, vhod za ladje. Dopolnil naj bi ga J. Šašel in opozoril na izpeljanke besede portus: portitor – brodni, portorium – brodnina, ti izrazi pa se prenesejo na pristanišče, pristaniške pristojbine, gonjače živine, skladišča blaga idr.

OPIS IN LEGA NAUPORTUSA

Področje, kjer so ustanovili Nauportus, je bilo poseljeno že v daljni preteklosti, o čemer nam pričajo tudi arheološke najdbe. Tako so na hribu Tičnica arheologi naleteli na terase in zemeljske okope, ki pričajo o obstoju prazgodovinske naselbine.

Na tem področju so pozneje ustanovili naselbino tudi Tavriski, Rimljani pa so oblikovali vicus na Dolgih njivah na Vrhnikih. Prav tu, na desnem bregu Ljubljanice, so zgradili najstarejši del naselja. Znano je, da je naselje imelo obzidje s stolpi in obrambni jarek, sredi pa je ležal razsežen trg, obdan s stebriščem in velikimi skladišči, odprtimi na trg. Na trgu je stalo Ekvornino svetišče, ki je na portiku nosilo imena zaslužnih oseb za njegovo gradnjo. Prav svetišče, posvečeno Ekvorni, priča o dejstvu, da so novi italjski priseljenci v procesu romanizacije vseeno obdržali kar nekaj običajev prejšnjih prebivalcev Tavriskov. Ekvorna je bilo vodno božanstvo, najverjetneje etruščanskega izvora.

Floris Nauportusa kaže na utrjeno prekladalno postajo, preko katere sta potekala tranzitni promet in trgovina. Arheološka izkopavanja so pokazala, da je šlo za vicus, ki je poleg samega jedra na Dolgih njivah, vključeval tudi širšo okolico. Arheološka najdišča Breg, ob Ljubljanski cesti, Opekarska ulica, Ljubljanska cesta, Pajer, Mokrice, Hruševica, Tojnice, Mirke, Hrastje, Gradišče (Hrib, Grad) in Turnovšče pričajo o širšem obsegu Nauportusa, Zagotovo pa je za samo arheološko preučevanje najbolj zanimivo področje Dolgih njiv, ki so ga analizirali z geofizikalnimi metodami.

Naselbino na Dolgih njivah je obdajalo obzidje v pravokotni obliki, prilagojeni zavoju Ljubljanice, ki je bilo široko od 0,70 do 2,10 m. Opis povzemam po strokovni monografiji z naslovom Nauportus, v kateri je avtorica Jana Horvat podala izčrpan opis arheoloških dognanj, temelječih na geofizikalnih metodah arheoloških raziskav. Temelji obrambnega zidu so iz lomljenega apnenca, široki do 3 m, ležijo pa v sterilni ilovici. Pesek med ruševino bi lahko bil ostanek malte, ki je vezala višje sloje zidu. Na nekaterih mestih je bil teren utrjen z vodoravnimi bruni. Temelji so grajeni v dveh delih: notranja fronta, ki je široka 0,8 m, je zidana iz lomljencev, zunanja stran pa je grajena na kasetni način. Zunanji rob je bil zložen iz večjih lomljencev, prostor med obema deloma pa je bil zapolnjen z ilovico, drobnim kamenjem in peskom. Približno na 2 m je potekal 0,5 m širok prečni zidec iz lomljencev. Sistem je bil v notranjosti obzidja povezan tudi z vodoravnimi ali poševnimi lesenimi bruni.

Četverokoten stolp, velik 6,5 x 6,5 m, je postavljen diagonalno na jugovzhodni vogal. Temelji obodnega zidovja, široki 1 m, so utrjeni s prečno položenim tramom. V notranjosti so bili najdeni ostanki lesenega poda. Stolp na jugozahodnem vogalu je bil prav tako četverokoten. Njegovi temelji so glede na raziskave širši, pribl. 7,5 x 7,5 m. Verjetno ni bil postavljen tako izrazito diagonalno na vogal obzidja kot jugovzhodni stolp. Južno obzidje je bilo na tem mestu široko 2 m. Zanimivo je, da pri arheoloških raziskavah niso odkrili obrambnega jarka. Ker je bil teren že v preteklosti zamočvirjen, verjetno niti ni bil potreben.

Utrjena naselbina je po klasičnem rimskem načinu gradnje naselij vsebovala glavni trg, ki je bil tlakovan. Obdajale so ga stavbe, ki pa so z obzidjem tvorile nepravilen obris naselja. Vzrok je verjetno postopna rast naselbine. Obrežna stran ni imela klasičnega obrambnega zidu, temveč so obrambo tvorile debele stene poslopij v tem

delu. Pravo obzidje, ki je bilo debelo 2 m, pa so gradili le na južni in vzhodni strani. Horvatova navaja, da so bile stavbe v republikanskih in zgodnjecesarških vojaških trdnjavah združene v bloke, od obzidja pa jih je ločil obhodni prostor. Na Dolgih njivah je moral biti obhod mogoč le po strehah hiš. Obrambna stolpa sta bila zgrajena na jugovzhodnem in jugozahodnem delu obzidja.

Čeprav ima naselbina nekatere značilnosti klasičnih rimskih utrdb, pa glede na splošen izgled ugotavljamo, da odstopa od klasičnih vojaških trdnjav. Poseben značaj dajejo naselbini ozke, dolge stavbe, s širokimi vhodi, ki gledajo na glavni trg, kar kaže na njihovo glavno namembnost, to pa je skladiščenje blaga. Večje stavbe so značilno helenistične ali rimske, poleg skladišč, pa predstavljajo tudi različne zvrsti delavnic ter hleve. Arheologi ugotavljajo, da so posamezni prostori na Dolgih njivah po velikosti in osnovnem obrisu sorodni stegnjenim hišam, pri katerih gre za bivalni in gospodarskih del, oba združena v enoten podolgovat tloris. Vhod v te stavbe je bil z ožje strani, ki je mejila na cesto, tloris pa kaže na tip stavb, ki je bil priljubljen v zahodnoevropskih provincah in v Italiji.

Nauportus brez čolnarne ne bi mogel imeti pomena, ki mu ga pripisujejo antični zgodovinarji. Ta se je nahajala v neposredni bližini Ljubljane, katere vodostaj je vedno precej nihal. Zato arheologi ugotavljajo, da so bile tukajšnje stavbe obrnjene proč od vode, da bi se prebivalci zavarovali pred nepredvidljivim vodostajem. Kot rampa za vlačenje čolnov bi prišla pogojno v poštev konstrukcija iz lesenih pilotov v reki, pred severnim vhodom v naselje. Jasnih dokazov o čolnarni ni, saj v stavbah ne najdemo konstrukcij kot so npr. tračnice za vleko ali pa nosilci za gredelj, ki bi jasno nakazovale funkcijo stavbe. Notranji trg sicer premore dovolj prostora za premikanje večjih čolnov.

Klasična rimska naselbina je premogla tudi številne taberne. Nekatero stavbo s širokimi vhodi, ki obkrožajo osrednji trg, kažejo na to vlogo, vendar arheologe bega velika globina prostorov, od 25 do 27 m, ki pa pri tabernah ni običajna. Taki prostori nakazujejo, da je šlo predvsem za javna skladišča (*horrea publica*), ki so se razvila na Bližnjem Vzhodu. Večji kompleksi skladišč so imeli celo dva ali tri dvorišča, okrog katerih so bili razmeščeni podolgovati prostori, rimska arhitektura pa je pozneje šla v manjšanje in širjenje prostorov. Sklepamo lahko, da so bile stavbe v Nauportusu obenem skladišča in taberne, saj prostora znotraj utrjenega dela naselja ni bilo veliko na razpolago. Upravno središče *vicusa* so po mnenju arheologov predstavljale manjše stavbe ob ovinku Ljubljane.

Kako pomembna je bila naselbina za Rimljane dokazuje že sama velikost stavb, saj arheologi ugotavljajo, da je stavbni kompleks večji od najrazsežnejših skladišč v Ostiji in Rimu. Tako velika skladišča so v tem času premogli le še v Masadi, Patari in Myri. Vendar pa je posamezne stavbe težko interpretirati. Še posebej velja to za stanovanjske zgradbe, na katere opozarjajo najdbe mozaičnih kamenčkov in ometa.

Kronološki okvir obstoja naselbine pa nam pomaga določiti lončenina, ki so jo našli v polnitvi obrambnega zidu. Izhaja iz starejše železne dobe, kar dokazuje obstoj

naselbine že v predrimskem obdobju. Keramiko, ki so jo našli na zidu in v drugih delih naselja, pa okvirno datiramo v avgustovsko obdobje. Lončenina nima kakšnih bistvenih stilnih in tehnoloških razlik, kar kaže na razcvet naselbine v obdobju od 1.st. pr. n. št. do 1. st. n. št.

Značilen kamnit arhitektonski okras, ki so ga našli, je akroterij. Gre za okras na slemenu strehe nad čeli antičnih templjev ali sarkofagov. Oblikovan je kot bogat preplet akantovih listov in cvetov, isti stavbi pa je pripadalo tudi več tankih plošč, okrašenih s plitvim reliefom. Pare pokončnih S spiral ločuje zašiljena palica. Rekonstrukcija teh elementov kaže na strešno okrasje, datirani pa so v zgodnje cesarsko obdobje.

PREBIVALCI NASELBINE

Pred prihodom Rimljanov so to področje poseljevali Tavrski, staro keltsko pleme, ki je bilo, kot smo že omenili, sovražno razploženo do Rimljanov. Z Rimljani pa se je sestava prebivalstva precej spremenila. Arheološka dognanja, ki črpajo podatke predvsem z napisov na nagrobnih spomenikih in pa iz zapisov antičnih zgodovinarjev, pravijo, da so k nam prišli *rimski trgovci*, t.i. *italiki*, ki so tudi sami zrasli iz različnih korenin venetsko keltskega sveta, le da so se skozi daljšo dobo romanizirali. S seboj so pripeljali sužnje in osvobodjence, vsi pa so bili zvesti interesom oglejske trgovske hiše.

Področje so naseljevali tudi ljudje iz drugih provinc, saj je rimske legije spremljal pratež: žene, otroci, sužnji, obrtniki in kramarji, zdravniki, glumači. Grška imena na nagrobnih napisih razkrivajo, da so bili nekateri z Vzhoda, drugi pa iz province Norik.

Domača keltska plemena, ki so poseljevala področje pred prihodom Rimljanov, so se postopno romanizirala. Spremenjenim razmeram so se hitro prilagajala, k sami romanizaciji pa je veliko prispevala tudi bogata trgovska dejavnost, ki je vseskozi potekala. Prilagoditev ni bila prisiljena ali navidezna, o čemer nam pričajo nagrobni napisi z domačimi imeni, ki pa so sestavljeni na rimski način in z latinskimi opisi.

Latinščina, rimski način naselitve in urbanizacija kažejo na lojalnost domačega prebivalstva že kmalu po rimski zasedbi. Odročnejši kraji so ostali zvesti svoji tradiciji, običajem in navadam, vendar so to Rimljani povsem mirno sprejemali, saj niso nikjer naleteli na kakšen odločnejši upor zoper romanizacijo. 2. st. je prineslo vračanje k tradiciji, ki je postala zopet moderna, v tem času pa je vpliv Nauportusa vse bolj slabel. Vodilno vlogo je prevzemala Emona.

Seznam znanih prebivalcev Nauportusa kaže na imena iz poznorepublikanskega obdobja. Naj jih nekaj naštejemo: P. Aelius, P. Aelius Primus, Aurelia Bona, C. Bolonius Maximus, Flavius Constans, M. Fulginas, P. Petronius, L. Servilius, Maximus. Arheologi so zasledili tudi štiri prebivalce s priimki: Katielij, Gnej Karpinij,

Stacij Apulej in Kvint Fulginas, od katerih so prvi trije dokumentirani na istem fragmentarno ohranjenem napisu na majhnem abaku kapitela iz apnenca, ki je najverjetneje pripadal sakralni zgradbi. Gre za osebe, ki so dali zgraditi svetišče na lastne stroške in ga podarili vasi. Navedeni priimki pa so izredno redki, npr. Carpinus se pojavi le dvakrat ali trikrat. V Pompejih je dokumentiran neki Publij Karpinij, ki je pripadal mestni eliti in so ga želeli izvoliti za župana. Izvor lahko iščemo v etruščanskih priimkih carpnati, carpna, carpnti. Nasprotno pa je bil Apulej precej pogosto latinsko ime, evidentirano predvsem v severni Italiji in Akvileji, od koder naj bi tudi prišel v Nauportus. Izvor imen se v nekaterih primerih da jasno določiti, vendar pa so nam znani prebivalci Nauportusa nosili neznačilna imena, ki v nobenem oziru ne morejo osvetliti svojih nosilcev. Omenimo še družino Flavijev, ki so iz 2. st. n. št. in pa družini Publijev Elijev ter Bolonijev. O slednjih govorita dva napisa na nagrobnikih, najdenih v Bistri, datiranih v prvo polovico 3. st. n. št. Zanimivo je, da je genitalno ime Bolonijev v rimskem imperiju popolnoma nepoznano. Nagrobniki pa nam pričajo, da življenje v Nauportusu tudi v 3. st. še ni zamrlo, čeprav je glavni vpliv na tem področju že prevzela Emona.

Življenje naselbine je bilo močno povezano s trgovanjem. Rimljani so domačinom na prodaj ponujali različne izdelke iz Italije, vemo pa, da je bil izbor teh izdelkov precej drugačen kot npr. v Kranju. Vrhnika je drugače trgovala z Italijo kot Gorenjska in Koroška. Podoben nabor trgovskega blaga je imela le še Dolenjska. Trgovcem so v notranjost Slovenije sledili legionarji. Ti so dobili po končanem vojaškem služenju, ki je trajalo 20 let ali celo več, polnopravno rimsko državljanstvo, denarno odpravnino ali pa zemljo za naselitev. Kraja naselitve si niso mogli sami izbirati, ampak so se morali naseliti v kraju, ki so ga Rimljani želeli kolonizirati. Oblasti so izbirale tiste kraje, ki so imele močan srednji sloj, naklonjen rimski politiki. Ta sloj pa so tvorili prav odsluženi veterani, kar nam dokazujejo tudi napisi na nagrobnikih. Naše kraje je vse do Siska nadzirala legija XV. Apolinaris, ki naj bi imela stalni ostrog prav v Emoni. S stalno vojaško upravo pa je dežela pravno postala del rimskega imperija.

Leta 14 n. št., ob smrti cesarja Avgusta, je v naših krajih prišlo do upora vseh treh legij, ki so bile prisotne na našem ozemlju: XV. Apolinaris, VIII. Augusta in IX. Hispana. Natančnega vzroka upora ne poznamo, najverjetneje pa vojakom ni bila izplačana obljubljena denarna nagrada ob nastopu novega cesarja. Upor je lahko izbruhnil tudi zaradi izredno napornih gradbenih del v divjini in neprehodnih močvirjih, o čemer je pisal že zgodovinar Tacit. Uporniki so v času upora oplenili in požgali nekaj okoliških naselij, taka usoda pa je doletela tudi Nauportus. Viri pričajo, da je upor prav tako hitro kot se je začel, tudi prenehal. Končal ga je lunin mrk – strah človeka pred neznanim naravnim pojavom, ki bi lahko pomenil jezo bogov.

Podoba naselja na Vrhniki se je po upor močno spremenila. V arheoloških sledih utrjenih tržišč ob Ljubljani ob zadnjih raziskovanjih arheologi niso našli nobenega predmeta, ki bi nastal po letu 14 n. št.

Prebivalci Nauportusa so bili administrativno že ob ustanovitvi naselbine odvisni od Aquileje, z nastankom Emone, pa so Nauportus upravno priključili novemu mestu. Nauportus je sicer obdržal večino svojih funkcij, izgubil pa je ekskluzivni položaj na trgovski poti čez Okro (Nanos), zato je njegov pomen nezadržno propadal.

ARHEOLOŠKA RAZISKOVANJA NASELBINE.

Načrtna raziskovanja Nauportusa so se začela šele v 19. st., najbolj izčrpna pa so bila v 20. st. V preteklosti je šlo bolj za naključne najdbe, ki pa so jih posamezni raziskovalci podrobneje obdelali. Izčrpen popis najpomembnejših izkopavanj in topografskih raziskovanj na področju Vrhlike nam posreduje Horvatova v knjigi Nauportus.

Prva zabeležena najdba sega v leto 1507, ko je Augustinus Prygl Tyfernus, s pravim imenom Prug(e)l, Prygl, humanist, zbiralec rimskih napisov in arhitekt, v Bistri odkril napisni kamen z latinskimi imeni. Napisne kamne je na Vrhlike in v Bistri leta 1681 odkril tudi Janez Ludvik Schonleben, duhovnik, govornik in zgodovinar.

Ljubljanico, Dolge njive in Breg sta v drugi polovici 19.st. podrobneje raziskovala F. Schulz in G. Jelovšek. Posvetila sta se sami naselbini.

V 20. st. so nastali posamezni strokovni članki izpod peresa Walterja Šmida, ki je leta 1923/24 v pregledu antičnih raziskovanj v jugovzhodnoalpskem prostoru prikazal rezultate arheoloških del na Vrhlike in ključna vprašanja zgodovinskega razvoja, v katerem je Nauportus igral pomembno vlogo. Šmid je skupaj z dr. Ivo Mikl Curkovo podrobneje raziskal ostanke Nauportusa in v pomembnih študijah o poselitvi in razvoju naselbine nazorno opisal arheološka dognanja, iz katerih so črpali tudi poznejši raziskovalci. Iva Mikl Curk je v 60-ih raziskovala Gradišče, predvsem predel kastela, Hruševico in Dolge njive.

Zgodovinske vire in epigrafiko (pomožno zgodovinsko vedo, ki proučuje napise na posameznih materialih) je obravnaval Jaro Šašel, pozneje pa je skupaj s Petrom Petrujem objavil dva krajša topografska pregleda.

Eden najpomembnejših prispevkov v zadnjem času pa je zagotovo delo arheologinje dr. Jane Horvat z naslovom Nauportus, ki je izšlo leta 1990. Monografska publikacija nudi izčrpen pregled arheoloških raziskovanj, topografskih podatkov in pa zgodovinski pregled obstoja naselbine na Vrhlike. Vključuje podrobnejše arheološke raziskave in opisuje najdbe, ki nam pričajo o življenju prebivalcev Nauportusa.

Podrobnejši vpogled v topografijo naselbine pa nam je ponudila izčrpna arheološka raziskava z geofizikalnimi metodami. Prispevek dr. Jane Horvat in Branka Mušiča, ki jo obravnava, je dostopen v angleškem jeziku tudi na spletu pod naslovom Nauportus – an Early Roman trading post at Dolge njive in Vrhlike s podnaslovom The results of geophysical prospecting using a variety of independent methods.

Bogat fotografski material in pa natančne geofizikalne metode, ki jih avtorja predstavljata v prispevku, kažejo na izredno kvalitetno znanstveno raziskavo. Natančen pregled področja, kjer je nekoč obstajal Nauportus, ponuja celosten vpogled v sestavo naselja, pa vendar pušča odprtih še mnogo vprašanj.

Arheologe in zgodovinarje čaka še naporno delo interpretiranja posameznih stavb in določanja pravega pomena naselbine tudi po koncu 1. st. n. št., ko je Nauportus že izgubljal svoj vpliv, a kljub temu nudil zatočišče prebivalcem vse do 4. st. n. št., o čemer zgovorno pričajo nagrobni napisi, najdeni v Bistri. Prav tako nas bogata trgovska dejavnost, ki je potekala na tem področju, postavlja pred vprašanja o sestavi prebivalstva in njihovem izvoru. Odprtih je kar nekaj vprašanj, ki se postavljajo kot izziv pred bodoče raziskovalce.

VIRI IN LITERATURA:

Curk, Iva: RIMLJANI NA SLOVENSKEM, Državna založba Slovenije, Ljubljana 1976

Horvat, Jana: NAUPORTUS (VRHNIKA), Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1990

http://arheologija.ff.uni-lj.si/music/AV_58_Music_Horvat.pdf